

KOMUNIKAT PRASOWY nr 31/23

Luksemburg, 16 lutego 2023 r.

Wyrok Trybunału w sprawie C-638/22 PPU | Rzecznik Praw Dziecka i in. (Wstrzymanie orzeczenia zarządzającego powrót)

Prawo Unii stoi na przeszkodzie temu, by organy krajowe mogły uzyskać, bez uzasadnienia, wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia zarządzającego powrót dziecka

Wymóg skuteczności i szybkości, który obowiązuje przy wydawaniu orzeczenia zarządzającego powrót dziecka, wiąże również w ramach wykonywania takiego orzeczenia

Od 2022 r. polski kodeks postępowania cywilnego umożliwia Prokuratorowi Generalnemu, Rzecznikowi Dziecka i Rzecznikowi Praw Obywatelskich uzyskanie wstrzymania wykonania prawomocnego orzeczenia sądowego zarządzającego powrót dzieci, wydanego na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Organy ten nie mają obowiązku uzasadnienia żądania wstrzymania. Żądanie takie powoduje wstrzymanie wykonania na okres dwóch miesięcy. Ponadto, jeżeli wymienione organy wniosą od orzeczenia zarządzającego powrót skargę kasacyjną, wstrzymanie to przedłuży się z mocy prawa do czasu ukończenia postępowania przed Sądem Najwyższym. Oprócz tego, nawet w razie niepowodzenia tej skargi, wstrzymanie można uzyskać ponownie poprzez wniesienie skargi nadzwyczajnej.

Dwoje urodzonych w Irlandii małoletnich dzieci polskich rodziców od urodzenia mieszkało w tym państwie członkowskim. Latem 2021 r. dzieci i matka wyjechały na wakacje do Polski, na co ojciec wyraził zgodę. We wrześniu 2021 r. matka poinformowała ojca, że pozostanie wraz z dziećmi na stałe w tym państwie członkowskim. Ojciec, który nie wyraził zgody na takie stałe przemieszczenie, zwrócił się do sądów polskich z wnioskiem o zarządzenie powrotu dzieci. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał w mocy postanowienie sądu pierwszej instancji nakazujące powrót obojga dzieci do Irlandii. Gdy postanowienie stało się wykonalne, Rzecznik Praw Dziecka i Prokurator Generalny zgłosili żądanie wstrzymania jego wykonania.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyraził wątpliwości co do zgodności takiego wstrzymania z wymogiem szybkości przewidzianym w rozporządzeniu Bruksela II bis dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej¹. Ponadto, ponieważ wstrzymania mogą zażądać organy niemające statusu sądu oraz ponieważ wykonywanie tego uprawnienia nie podlega kontroli sądowej, polski sąd zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy przedmiotowe przepisy są zgodne z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego zapisanym w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

¹ Rozporządzenie Rady (WE) 2020/1203 z dnia 27 listopada 2020 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2020, L 338, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 243; sprostowania: Dz.U. 2007, L 179, s. 56; Dz.U. 2009, L 70, s. 19; Dz.U. 2009, L 347, s. 32; Dz.U. 2016, L 99, s. 34)

W dzisiejszym wyroku Trybunał przypomniał, że zgodnie z rozporządzeniem Bruksela II bis **właściwe sądy państw członkowskich są zobowiązane do wydania orzeczenia zarządzającego powrót danego dziecka w szczególnie krótkim i ścisłym terminie**. Orzeczenie takie powinno co do zasady zapaść najpóźniej w terminie sześciu tygodni od wniesienia sprawy, z zastosowaniem najszybszych procedur przewidzianych w prawie krajowym. Zarządzenia powrotu dziecka bezprawnie uprowadzonego można odmówić jedynie w konkretnych i wyjątkowych, należycie uzasadnionych wypadkach. W tym względzie Trybunał podkreślił, że **rozporządzenie Bruksela II bis uzupełnia i uściśla konwencję haską z 1980 r.** Oba te teksty stanowią niepodzielną całość normatywną, która ma zastosowanie do procedur powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych w Unii.

Trybunał zauważył, że **wymóg skuteczności i szybkości, który obowiązuje przy wydawaniu orzeczenia zarządzającego powrót, wiąże organy krajowe również w ramach wykonywania takiego orzeczenia**. Wykonanie w krótkim terminie orzeczenia umożliwiającego niezwłoczny powrót dziecka zmierza również do zapewnienia przestrzegania praw podstawowych zagwarantowanych w karcie praw podstawowych, a w szczególności praw podstawowych dziecka.

Zdaniem Trybunału rozwiązanie przyjęte przez polskiego ustawodawcę może naruszać skuteczność (effet utile) rozporządzenia Bruksela II bis. Trybunał podkreślił, że już pierwsze wstrzymanie na okres dwóch miesięcy samo w sobie przekracza termin, w którym, zgodnie z tym rozporządzeniem, orzeczenie zarządzające powrót powinno zostać wydane. Ponadto, ponieważ organy uprawnione do żądania wstrzymania nie mają obowiązku uzasadnienia swojego żądania, a wykonywanie tego uprawnienia nie podlega jakiegokolwiek kontroli sądowej, **przedmiotowe przepisy nie gwarantują, że powrót dziecka do miejsca jego zwykłego pobytu będzie mógł zostać wstrzymany jedynie w konkretnych i wyjątkowych przypadkach**.

Trybunał oddalił także argument, zgodnie z którym przepisy te umożliwiają organom wniesienie skargi kasacyjnej i uniknięcie doznania przez dzieci nieodwracalnej szkody. W tej kwestii Trybunał stwierdził, że ochrona sądowa dziecka przed takim ryzykiem jest co do zasady już zapewniona przez istnienie środka zaskarżenia do jednej instancji sądowej. Trybunał wskazał, że **prawo Unii nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku ustanowienia dodatkowej instancji sądowej w odniesieniu do orzeczenia zarządzającego powrót, jeżeli orzeczenie to zostało wydane w ramach procedury przewidującej już dwie instancje sądowe, a procedura ta pozwala na uwzględnienie istnienia ryzyka w razie powrotu danego dziecka**. A fortiori prawo to nie pozwala państwom członkowskim na nadanie środkom zaskarżenia wniesionym od takiego orzeczenia skutku wstrzymującego z mocy prawa, takiego jak przewidziany w przedmiotowych przepisach polskich.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106.

Pozostańmy w kontakcie!

